
Onderwerp Aanwijzen van de St. Michaëlkerk van Wanssum tot gemeentelijk monument

Zaaknummer		Teammanager	Ingrid Starmans
B & W datum	10 oktober 2023	Afdeling/Team	Vergunningverlening Toezicht Handhaving
Naam steller	Henri Kessels	Portefeuillehouder	Daan Janssen

Besproken met portefeuillehouder
Ja, met Daan Janssen op 14 maart 2023

Openbaarheid
Ja, per direct.

Bevoegd orgaan
B en W

Aanbieden aan;
Niet van toepassing

ADVIES

1. De St. Michaëlkerk van Wanssum aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Inleiding

De gemeente Venray kent reeds een groot aantal gemeentelijke monumenten. De stichting Venray Monumentaal heeft onlangs verzocht om ook de St. Michaëlkerk in Wanssum aan te wijzen tot gemeentelijk monument. Het verzoek tot aanwijzing heeft niet alleen tot doel om de kerk voor de toekomst te beschermen, maar ook om subsidie voor restauratie en herbestemming te verkrijgen van de provincie Limburg. Deze subsidie wordt alleen verleend indien de kerk is aangewezen tot gemeentelijk monument. Het huidige gemeenschapshuis wordt immers afgebroken, waarbij het de bedoeling is om het gemeenschapshuis in de kerk te vestigen.

Beoogd resultaat

- Bescherming van cultureel erfgoed door aanwijzing tot gemeentelijk monument
- Verkrijging van subsidies van de provincie Limburg voor restauratie van de kerk
- Duurzaam behoud van de kerk tot gemeenschapshuis

Argumenten

1. *De kerk van Wanssum is belangrijk voor de historie, het karakter en de identiteit van de kern van Wanssum.* Het gebouw blijft voor het dorp behouden want het dorp kan de kerk als MFC in gebruik nemen.

Kanttekeningen of risico's

1. Aanwijzing en beschermen van cultuurhistorisch erfgoed via de Erfgoedverordening kan door burgers/eigenaren als belastend worden ervaren vanwege extra regelgeving i.v.m. de status als monument. In dit plan wordt een MFC gerealiseerd in de aan te wijzen kerk. De aanwijzing is nodig ter verkrijging van provinciale subsidie. Omdat dit plan vanuit het dorp zelf geïnitieerd is worden geen zienswijze c.q. bezwaren verwacht.

Communicatie

De huidige eigenaar, het kerkbestuur, is op 28 augustus geïnformeerd over het voornemen van aanwijzing tot gemeentelijk monument. Zowel de huidige eigenaar als de nieuwe eigenaar en gebruiker zijnde stichting gemeenschapshuis de Zandhoek worden van het besluit tot aanwijzing in kennis gesteld. Daarnaast wordt de aanwijzing tot gemeentelijk monument op de gebruikelijke wijze gepubliceerd.

Financiële gevolgen

Niet van toepassing

Vervolgtraject besluitvorming

Niet van toepassing

Evaluatie

Niet van toepassing

Bijlagen

1. Advies ARK

2. Redengevende omschrijving (beschrijving van de kenmerken van het gebouw)
3. Aanwijzingsbesluit.

Naslagwerk

[Erfgoedverordening Venray 2010](#)

ADVIESBUREAU RUIMTELIJKE KWALITEIT – vergadering 22 aug 2023

Nr. Registratienr. Initiatiefnemer	Initiatief	Projectlocatie
1	Toewijzen St Michaelskerk tot gemeentelijk monument	Pastoorstraat 10, Wanssum

Verantwoordelijk voor ontwerp:

Novaedes Architecten

Plangeschiedenis:

Het Adviesbureau heeft in haar vergadering het volgende advies geformuleerd.

De commissie adviseert om de st Michaelskerk tot gemeentelijk monument aan te wijzen.

Motivatie

Er is op 22-08-2023 een redengevende omschrijving door Stichting Venray Monumentaal opgesteld. De commissie onderschrijft deze redengevende omschrijving als goede onderlegger voor het aanwijzen van de kerk als gemeentelijk monument.

De commissie adviseert de gemeente om de directe omgeving van de kerk te beschermen. Om de voortgang van de herbestemming te bespoedigen is de gemeente voornemens om de kwaliteit van de directe omgeving in relatie tot de kerk in nieuwe planvorming te respecteren en mogelijk in het beleid te beschermen. De commissie heeft begrip voor deze aanpak en vraagt om rekening te houden met de onderstaande kwaliteiten.

- Het is een groot plein dat rondom goed zicht biedt op de kerk
- De grote openheid rondom de kerk versterkt het karakter van het monument. Hierdoor is de kerk niet alleen goed zichtbaar, deze ruimte 'dwingt' ook respect voor gebouw en functie af.
- De ruimte versterkt ook de centrumfunctie, het belang van de kerk (het gebouw) voor het dorp
- De zichtlijnen vanuit de omliggende straten zijn belangrijk.
- Bij herinrichting is een waardebeoordeling van de bomen van belang.

De commissie uit haar zorgen over het bestaande elektriciteitshuisje tegen de kerk. Deze is nu in dezelfde bouwperiode, in gebakken stenen en in afstemming met de kerk opgericht. Aangezien nutsvoorzieningen zonder vergunning gesloopt en vervangen kunnen worden is er de kans dat er een witte gladde kast komt die niet in de omgeving past en de monumentale kwaliteit verslechtert. De commissie adviseert om dit elektriciteitshuisje een beschermde status (karakteristiek pand) te geven.

De omgeving is eigendom van de gemeente en de commissie adviseert om bij de herinrichting van de openbare ruimte het plan aan het ARK voor te leggen.

Voor het adviesbureau voornoemd,

Dennis Holten Secretaris.

Kerngegevens gemeentelijk monument:

Monumentnummer	: 0984/WN...
Naam monument	: Sint-Michaëlkerk
Adres	: Pastoorstraat 6
Postcode en plaats	: 5861 BR Wanssum
Kadastrale aanduiding	: WSM02 C 695
Bag ID	: 0984010001114674
Coördinaten	: x 202.773 y 394.403
Bouwstijl	: neo-romaans
Kerndatering	: 1951
Oorspronkelijke functie	: kerk
Huidige functie	: leegstand
Architect	: J. Coumans

Typering van het monument:

Sint-Michaëlkerk daterende uit 1951 en ontworpen door architect J. Coumans (1893-1985).

Historie:

Wanssum bezat in 1400 een rectoraatskerk, die in 1485 tot parochie werd verheven. Het kerkje dateerde uit de 15^e eeuw. In 1856 werd een neogotische toren aan de voorzijde van de kerk gebouwd. In 1914 werd begonnen met de vervanging van het 15^e-eeuwse schip door een nieuw ontwerp van architect J. van Groenendael uit Maastricht. In 1918 waren het schip en de transepten gereed. Op 22 oktober 1944 bliezen de terugtrekkende Duitsers de toren op, gevolgd door een ondermijning van de muren in de dagen erna. Herbouw was niet mogelijk. Noodkerk - Een zaal in de muziekschool werd tot noodkerk ingericht en de pastorie en kapelanie werden hersteld.

Voor de nieuwe kerk werd uitgezien naar een nieuwe locatie. Dit werd niet alleen ingegeven door de wens groter te bouwen, maar ook omdat op de oude plaats een goede grondslag voor het nieuwe gebouw pas op 5 meter diepte lag. De nieuwe plaats lag ten zuiden van de oude kerk. Bouwpastoor Hoefnagels was eerder bouwpastoor in Milsbeek geweest en had dus ervaring. Reeds in 1948 kon een architect worden aangesteld, J. Coumans uit Nijmegen. Zijn eerste ontwerpen werden door de Bisschoppelijke Bouw Commissie (BCC) afgekeurd. Daardoor duurde het lange tijd tot 1950 voordat met de bouw van de kerk werd begonnen. De opdracht hiervoor werd gegund aan Fa. Jos Gerats en Zoon uit Blerick. De eerste steen werd gelegd op 2 juli 1950 door deken Berden en op 20 mei 1951 werd de kerk in gebruik genomen. De toren was nog niet gebouwd wegens een gebrek aan middelen. In plaats daarvan werd de traptoren aan de linkerkant van de kerk ingericht met een luizolder en galmgaten. De kerk had plaats voor 450 volwassenen en 240 kinderen.

Onder pastoor J. Slots werd in 1956 alsnog aan Coumans gevraagd een toren aan de kerk te bouwen. Na een aantal ontwerpen die te duur waren of door de BCC niet werden goedgekeurd, werd uiteindelijk besloten voor het verhogen van de traptoren aan de linkerkant van de kerk. De toren werd voorzien van een opengewerkte lantaarn. De leien van het oude dak werden voor de nieuwe toren gebruikt. Daarbij werd een spitsere naald op de toren geplaatst.

Buiten de torenverhoging uit 1960 werd op enig moment aan de noordzijde van het schip een elektriciteitshuisje tegen de kerk aangebouwd. Dit elektriciteitshuisje valt buiten de bescherming.

Ruimtelijke context:

Wanssum is ontstaan op de hoger gelegen gronden, waar de Grote Molenbeek uitmondt in de Maas. De eerste vermelding van Wanssum dateert uit 1242. Omstreeks 1485 was er al sprake van een parochiekerk die was kerk gelegen aan de Geijsterseweg ten noorden van de oude Kerkstraat, de plaats van de huidige begraafplaats. Voor de nieuwe kerk werd een locatie, meer in het dorp, ten zuiden van de oude kerk gekozen. Daarvoor werden tussen de Pastoorstraat en de Sint Leonardsweg bebouwing afgebroken. Ook na de bouw van de kerk werd door de sloop van woningen een zeer groot plein verkregen, dat rondom goed uitzicht biedt op de kerk.

Bouwmassa's en daken:

De kerk heeft de plattegrond van een pseudo-basiliek, met smalle zijbeuken en een halfronde absis, onder één dak met het schip. Op het dak van de absis is een piron geplaatst, terwijl de westgevel is voorzien van een tufstenen kruis. De noordelijke zijbeuk loopt niet geheel tot de westgevel door. In het westelijke deel van de noordelijke langsgevel staat een zeshoekige ongelede traptoren met een afgedekt met een naaldspits. In de oksel tussen toren en zijbeuk hangt een schilddak, dat de toegang tot de toren afschermt. Tegen de zijbeuk staat de doopkapel met driezijdige sluiting aan de westzijde. Deze is gedekt met een vijfzijdig ingesnoerd schilddak bekroond met een piron. In het midden van de noordgevel is een elektriciteitshuisje aangebouwd. Dit huisje valt buiten de bescherming en is niet verder beschreven. Aan de oostzijde van de noordelijke zijbeuk, tegen de noordgevel van de absis staat de sacristie, die haaks op de absis is geprojecteerd en voorzien van een zadeldak.

Aan de westzijde van de zuidbeuk staat een ingangsportaal, onder een ingesnoerd zadeldak, met een piron met kruis. De daken zijn, met uitzondering van de naaldspits van de toren, voorzien van gesmoorde Romaanse keramische pannen en een zinken mastgoot. De naaldspits van de toren is voorzien van natuursteen leien en bekroond met een smeedijzeren kruis en vergulde haan.

Gevels:

De muren van de kerk zijn opgetrokken in lichtrode baksteen gemetseld in wildverband en platvol gevoegd. De gevels zijn, met uitzondering van de topgevels, voorzien van een geprofileerd gemetseld fries.

De noordelijke en zuidelijke langsgevels zijn alternerend voorzien van rondboogvensters en gelede steunberen, afgedekt met een gemetselde ezelsrug. De vensters hebben stalen ramen met licht gekleurde glas-in-lood beglazing. Het ingangsportaal tegen de zuidbeuk heeft overhoekse gelede steunberen en heeft een rondboog aan de voorzijde en twee rondbogen aan de zijkanten, waarvan één is dichtgezet met een enkele houten deur. De aanzetstukken van de rondbogen zijn in tufsteen. Halverwege is het portaal afgesloten met een dubbele houten toegangsdeur.

De sacristie aan de noordzijde van de absis heeft in de oostgevel drie gekoppelde kleine rondboogvenster en in de westgevel een eikenhouten toegangsdeur met links en rechts hiervan een klein rondboogvenster. De rondboogvensters van de sacristie zijn voorzien van licht gekleurde glas-in-lood beglazing. De doopkapel tegen de noordbeuk heeft in elk van de muren van de driezijdige sluiting een klein rondvenster, voorzien van licht gekleurde glas-in-lood beglazing. De zeshoekige ongelede traptoren heeft kleine smalle vensters, met hierboven galmgaten, die de plek van de klokken voor verhoging van de toren aangeven. Op de oorspronkelijke traptoren is later thans voorzien van een opengewerkte lantaarn, die op de zes hoeken bestaan uit gemetselde kolommen met speklagen, die de naaldspits dragen. De voet van de naaldspits is aan vier zijden voorzien van een uurwerk met een smeedijzeren wijzerplaat en vergulde wijzers.

De westgevel is gesloten en heeft een getraceerd roosvenster met licht gekleurde glas-in-lood beglazing boven drie rondboogvensters met gebrandschilderd glas-in-lood. De aanzetstukken en het kruis in de topgevel zijn in tufsteen. De westgevel van de iets terugliggende zuidbeuk is op de voorzien van een rondvenster met licht gekleurde glas-in-lood beglazing.

In de halfronde absis aan de oostzijde van de kerk zijn twee rondboogvensters met gebrandschilderd glas-in-lood aangebracht. Alle gebrandschilderde ramen zijn van de hand van B. Coppus.

Interieur:

De kerk bestaat uit een schip met klein zijbeuken, welke van het schip worden gescheiden door vierkante gemetselde pilaren met speklagen met hierop gemetselde rondbogen.

De hoofdtoegang van de kerk bevindt zich in het ingangsportaal aan de zuidzijde van de kerk. Achter de dubbele toegangsdeur is een tochtportaal met houten plafond. Vanuit het tochtportaal geeft een dubbele deur toegang geeft tot de zuidelijke zijbeuk van de kerk.

De muren van de gehele kerk zijn uitgevoerd in schoonmetselwerk, gemetseld in wildverband. Op de vloer ligt in de gehele kerk een donkere natuursteen. Het plafond van het schip wordt gevormd door betonnen moerbalken en kinderbinten. De absis is van het schip gescheiden door een triomfboog en is voorzien van een straalgewelf. De absis heeft een verhoogde vloer met vier treden. De achterwand van de absis is voorzien van een schildering van de hand B. Coppus, daterende uit circa 1960 met een afbeelding van de calvarieberg met Maria en Johannes onder het kruis.

Aan de westzijde van het schip is een zangtribune met gemetselde balustrade, die wordt gedragen door drie rondbogen op ronde natuurstenen zuilen met een prismatisch kapiteel.

De zijbeuken zijn voorzien van kruisgewelven, die onderling gescheiden door rondbogen.

De doopkapel aan de noordzijde is van de kerk afgescheiden door een rondboog met een hekwerk. In het hekwerk zijn een duif, vissen en het teken van een hart en anker verwerkt. De doopkapel is voorzien van een koepelgewelf en vloer van is verlaagd. Naast de doopkapel een deur die toegang geeft tot de traptoren, die ook toegang geeft tot de zangtribune.

Bron beschrijving en foto's: Dr. A. Jacobs en Drs. A.A. Wiekart – Kerken na 1940. Inventarisatie en waardenstelling kerkelijke bouwkunst na 1940 –Roermond – Stichting Monumentenhuis Limburg, 2003

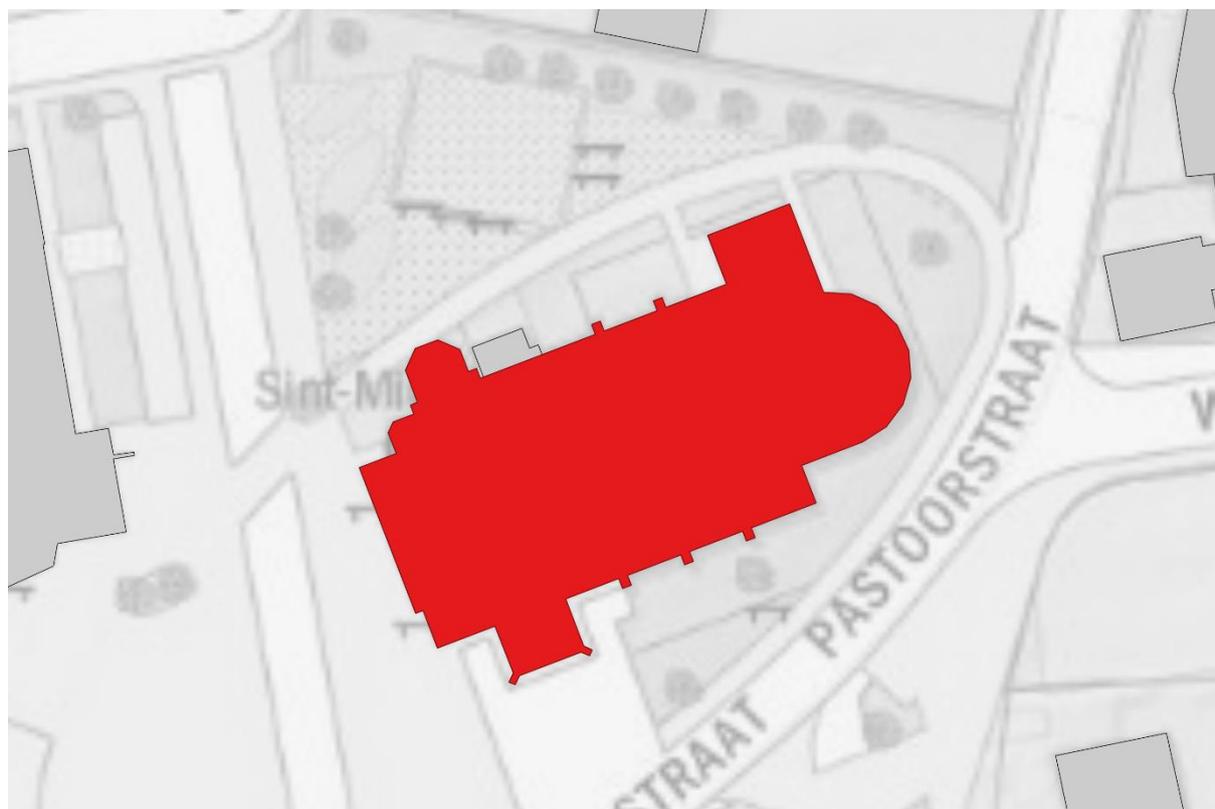
Waardstelling:

Het object is van belang wegens zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap, cultuurhistorische waarde en meer in het bijzonder omdat:

- het object deel uit maakt van de historische kern van Wanssum; ondanks dat de kerk niet werd gebouwd op de oude kerklocatie staat de kerk op een logische plaats in het centrum van het dorp en gaat deze op een logische wijze op in de omgeving;
- het object mede in relatie tot zijn situering een bijzondere beleving heeft. Het betreft een landmark voor het dorp, waardoor de kerk belangrijk is voor de identiteit van de omgeving.
- het gebouw behoort tot het oeuvre van architect J. Coumans uit Nijmegen, die in de omgeving meerdere (verbouwingen van) kerken ontworpen heeft.
- het object architectuurhistorische betekenis heeft vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp. Het betreft een voornaam gebouw, hetgeen ook in de architectonische vormgeving, afmetingen, ornamenten en detaillering tot uiting komt. Het gebouw is fraai geproportioneerd, bevat ambachtelijke details.
- het gebouw een bijzonder materiaalgebruik, bijzondere detaillering en bijzondere ornamenten kent. In het kerkgebouw zijn historische vormen en nieuwe materialen (beton) en constructie-technieken gecombineerd.
- het object een hoge mate van architectonische gaafheid bezit. De kerk is in vrijwel ongewijzigde toestand gebleven, ondanks de verhoging van de traptoren. Het object wekt een oorspronkelijke indruk of heeft veranderingen ondergaan waarbij het oorspronkelijke beeld herkenbaar is gebleven. Het elektriciteitshuisje vormt wel een storend element.
- het object betekenis voor de plaatselijke geschiedenis heeft als uitdrukking van een kerk die ontstaan is in de wederopbouwperiode nadat de oude kerk van Wanssum door oorlogsgeweld verloren ging.

Bescherming:

Het exterior en het interieur van de op de onderstaande kaart in rood aangegeven bouwmassa.

Foto's

De west en zuidgevel

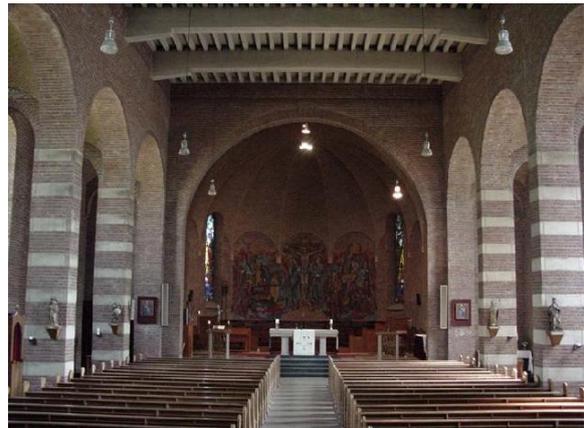
De zuidgevel met toegangsportaal

De noordgevel met doopkapel

De opgehoogde trap toren met lantaarn

Interieur richting koor

Interieur richting zangtribune

Onderwerp

Aanwijzen van de St. Michaëlkerk van Wanssum tot gemeentelijk monument

Datum 10 oktober 2023

Pagina 1 van 1

De college van burgemeester en wethouders van Venray,

overwegende, dat;

- naast de door het rijk aangewezen en op grond van de Erfgoedwet beschermde rijksmonumenten in de gemeente ook cultuurhistorisch waardevolle gebouwen of bouwwerken zijn gelegen, die weliswaar niet van rijks belang zijn, maar wel een beeld geven van de plaatselijke ontwikkelingen en historie;
- het vanwege het behoud van het karakter en de identiteit van Venray wenselijk is om belangrijke historische gebouwen en bouwwerken voor het nageslacht te behouden.
- het om die reden wenselijk kan zijn om panden aan te wijzen tot gemeentelijk monument;
- de kerk van Wanssum belangrijk is voor de historie, het karakter en de identiteit van de kern van Wanssum;
- deze kerk om de bovenstaande reden voor aanwijzing in aanmerking komt;
- er een redengevende omschrijving is vervaardigd, waarin naast een omschrijving van het object, tevens de motivatie voor aanwijzing is opgenomen;
- in overeenstemming met het bepaalde in artikel 3 lid 3 van de Erfgoedverordening Venray 2010, het voornemen tot aanwijzing en de redengevende omschrijving van het genoemde object voor advies zijn voorgelegd aan de Adviescommissie ruimtelijke kwaliteit;
- de Adviescommissie ruimtelijke kwaliteit op 22 augustus 2023 heeft geadviseerd om over te gaan tot aanwijzing van het bovenvermelde object tot gemeentelijk monument;
- de eigenaren en anderszins zakelijk gerechtigden bij schrijven van 28 augustus 2023 in kennis zijn gesteld van het voornemen tot de aanwijzing;

gelet op de Erfgoedverordening Venray 2010

besluit:

de St. Michaëlkerk op het adres Pastoorstraat 6 te Wanssum aan te wijzen tot gemeentelijk monument als bedoeld in artikel 3 van de Erfgoedverordening Venray 2010, waarbij voor de motivatie van de aanwijzing wordt verwezen naar de waardestelling in de redengevende omschrijving die als bijlage aan dit besluit is toegevoegd en onlosmakelijk deel uit maakt van dit besluit.

10 oktober 2023

Burgemeester en wethouders van Venray,

De burgemeester,

De gemeentesecretaris,

M.C. Uitdehaag

E.G.J. Voorn